

Biuletyn Roku Czochralskiego

Biuletyn Społecznego Komitetu Roku Czochralskiego

Wrocław

23 października 2015 r.

rok IV, numer 28/133

** 130. rocznica urodzin Jana Czochralskiego **

*****

Wydarzenia związane z Janem Czochralskim

► 20 października – reż. Anna Laszczka – *Powrót chemika* – film na kanale PLANETE+

* * * * *

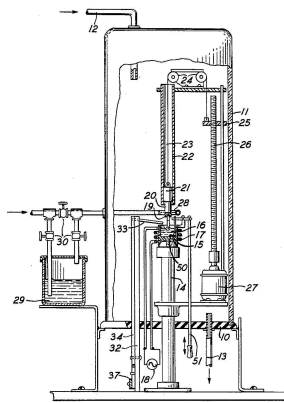
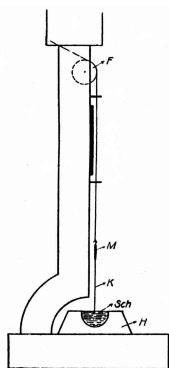
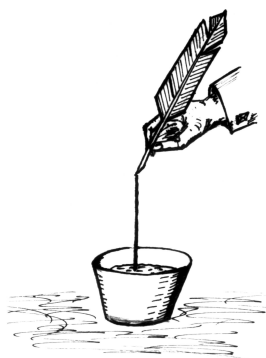
"Czochralski 2016"

Dzisiaj, 23 października, przypada 130. rocznica urodzin Jana Czochralskiego. Czy o tym pamiętano? Czy tylko Szkoła Podstawowa nr 82 im. Jana Czochralskiego w Gdańsku zaproponowała ogólnopolski konkurs o Czochralskim? Szkoda...

Myślę, że rok 2016 powinien być ważny dla wszystkich, nie tylko dla krystalografów. W przyszłym roku powinniśmy świętować, tak - świętować!, **setną rocznicę** opracowania *metody Czochralskiego* otrzymywania monokryształów. I jako metody opracowanej przez Polaka!

Swego czasu niektórzy kwestionowali użycie terminu "odkrycie" do opisu pracy Czochralskiego z 1916 r. Niesłusznie, bo było to przełomowe odkrycie, choć dokonane jakby "przed czasem". Właśnie "odkrycie"! a nie "opracowanie", a tym bardziej "wynalazek". Czochralski *odkrył*, że wyciąga z tygla kryształ. Opracowanie metody nazwanej dość szybko "metodą Czochralskiego" było tylko prostą konsekwencją odkrycia zjawiska krystalizacji podczas wyciągania zestalonej nici ze stopionego materiału (tu: metalu). To zjawisko nie występuje w przyrodzie, zostało wygenerowane przez pomyłkę Czochralskiego. Ale nie zostałyby zauważone bez wcześniejszego (jeszcze świeżo pamiętanego) doświadczenia farmaceutycznego, jakie Jan Czochralski wyniósł z pracy w ówczesnych aptekach w Polsce i w Niemczech. Skojarzenie zauważonego zjawiska zestalenia nici cynowej wyciągniętej

z tygla ze znanym w praktyce aptecznej testem trychitowym (wyciąganie łańcuszka kryształów z wazeliny) utwierdziło Czochralskiego w przekonaniu, że owa nić jest jednym kryształem lub co najwyżej kilkoma kryształami cyny. Kryształami! Nie było więc potrzeby sprawdzania, czy nić jest krystaliczna!

Należy przybliżyć, w setną rocznicę powstania, ten doniosły, aczkolwiek krótki tekst. O ile wiem, nie ma jeszcze ani polskiego, ani angielskiego tłumaczenia tekstu tak brzemiennego w skutki dla naszej cywilizacji.

Zachęcam więc do organizowania spotkań i referatów w różnych środowiskach (od szkół przez biblioteki regionalne, uczelnie, stowarzyszenia, itp.). Wszak wszyscy dziś korzystamy z tego odkrycia, choć tylko niektórzy zdają sobie z tego sprawę. Oferuję (częściowo na zasadach komercyjnych?) kilka możliwych referatów i zapraszam do składania ofert :-). *Od wazeliny do krzemu, Odkrycie czy wynalazek?, Co farmacja wniosła do metaloznawstwa?* - to tylko niektóre z tytułów. Zachęcam też środowisko krystalografów do szerokiej popularyzacji osoby prof. Jana Czochralskiego w świecie! Trzeba opracować, już dziś, program działań na cały rok, a może nawet i na... trzy lata. Dlaczego aż trzy? Praca Czochralskiego nosi datę z 1916 r., opublikowana został w tomie z 1917 r., który ukazał się drukiem dopiero w 1918 r. Mamy więc okazję do działań aż przez trzy lata - tego nie można zmarnować!

Myślę też, że powinna to być znakomita okazja do dalszych badań nad życiem i dorobkiem Czochralskiego, przecież tyle jeszcze jest do zrobienia. I do finansowego wsparcia zarówno badań, jak i np. przygotowania filmu fabularnego (jest ciekawy scenariusz!).

*****

*Paweł Tomaszewski
INTiBS PAN*